

דרב הונא, שכוונת הברייתא היא בליקוט תיבות שלימות, ואפילו כשהתיבות מפורזות. ואילו מחלוקתם של רב הונא ורב חסדא היא רק בליקוט אותיות מפורזות.

תנו רבנן: [במדבר י'] "ויהי בנסע הארץ ויאמר משה". פרשה זו, עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות כמין אות נ"ן הפוכה, אחת מלמעלה, מלפניה, ואחת למטה, מאחריה, כדי להפרידה מהפרשיות שלפניה ואחריה⁽²¹⁾.

לומר לנו, שאין זה מקומה הראוי של פרשה קטז-א זו, כי מקומה הוא בפרשת במדבר בענין הדגלים, ששם מתוארים סדרי המסעות.

רבי אומר: אכן כאן הוא מקומה של פרשה זו. שהרי לפני כן הוזכר שנסעו מהר סיני. ואם כן, טעמם של הסימניות שלפניה ואחריה — לא מן השם, מהטעם שאמרת [שבאים הסימניות לשנות מקומה] הוא זה.

אלא, נכתבו הסימניות כדי לציינה במיוחד, מפני שפרשת ויהי בנסוע — ספר חשוב הוא בפני עצמו.

כמאן אזלא הא דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן: [משלי ט] "חצבה עמודיה שבעה" — אלו שבעה ספרי תורה.

והבינה הגמרא שמדובר שכתב רק את שתי המילים "יגר שהדותא", ובכל זאת מצילין מהדליקה, ואף על גב דלית בה שמונים וחמש אותיות! ומפורש בברייתא שמצילין פחות משמונים וחמש אותיות?

ומשינינן: כי תניא ההיא — שיש בה אותיות נוספות, ושתי המילים הללו ראויים להשלים למנין שמונים וחמש אותיות.

איבעיא להו: הני שמונים וחמש אותיות — האם הן צריכות להיות מכונסות במקום אחד או יכולות להיות מפורזות?⁽²⁰⁾

רב הונא אמר: דוקא מכונסות.

רב חסדא אמר: אפילו מפורזות.

מיתכי לרב הונא מברייתא ששינונו בה: ספר תורה שבלה, אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות, כגון פרשת ויהי בנסע הארץ — מצילין, ואם לאו — אין מצילין.

והלשון "ללקט" מלמדת שהמדובר הוא באותיות מפורזות.

תיובתא דרב הונא!

תרגמה תירצה רב חסדא, אליבא, לשיטתו

אפילו שאי אפשר כעת לקרא בו [והיינו, שניתן לקרות בו אינו סיבה להצלה כדי ללמוד בו אלא זה מגדיר את קדושת הספר וכשנמחק נשאר בקדושתו, ודוקא כ"שאסור" לקרות בו נחשב חיסרון בקדושת הספר, ולא כשאי אפשר לקרא בו].

21. המהרש"ל בתשובה ע"ג דן מה הם

20. השפת אמת הקשה, הרי אי אפשר לקרא אותיות מפורזות והרי ההלכה כרב הונא שספר שלא ניתן לקרות בו אין מצילין, ואיך נפסק שמפורזות מצילין? [ורב הונא עצמו מתיר להלן להציל בתיבות מפורזות והרי זה לא ניתן לקריאה?].

ותירץ, שאחרי שהיה ספר שלם שניתן לקרות בו אפילו אם נמחק נשאר בקדושתו, ומצילין

כמאן — **ברבי**, שלפיו נחלק ספר במדבר לשלשה ספרים: האחד, עד ויהי בנסוע. השני, ויהי בנסוע. והשלישי, מאחרי ויהי בנסוע עד הסוף.

מאן תנא דפליג עליה דרבי — **רבן שמעון בן גמליאל הוא**.

דתנאי: רבן שמעון בן גמליאל אומר: עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה בעתיד, כאשר לא ידאגו מפורענות, ויצר הרע יתבטל.

ולמה כתבה כאן — **כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה**.

פורענות שנייה מאי היא? [במדבר יא] **"ויהי העם כמתאננים"**.

פורענות ראשונה [במדבר י] **"ויסעו מהר ה"**.

ואמר רבי חמא ברבי חנינא: מלמד שסרו מאחרי ה', והתאוו לבשר תוך שלשה ימים למסעם מהר ה' (22).

והיכן מקומה של פרשת ויהי בנסוע?

אמר רב אשי: בפרשת במדבר בענין הדגלים (23).

22. **רש"י**. והרמב"ן על התורה [במדבר י לה] תמה, הרי מתאוננים שהיא פורענות שניה, כתובה בפרשה לפני חטא התאוה לבשר ואיך היא נחשבת לראשונה? ולכן פירשו הרמב"ן והתוספות [ד"ה פורענות] שהכונה היא למדרש שנסעו מהר ה' כתינוק הבורח מבית הספר. והוסיף הרמב"ן: שקראו לחטא פורענות אפילו שלא מפורש שנענשו על זה, ושמא אלמלא חטאם זה היה מכניסם לארץ מיד.

23. **הבעל הטורים** ורבונו בחיי על התורה [במדבר י לה] פירשו שהסימן בנויין הפוכים מלמד, שמקום הפרשה חמישים פרשיות לפני מקומה והיינו, פרשת "ונסע אהל מועד" בפרשת במדבר, ולכן הנון הפוכה ללמד שמקומה לאחור חמישים פרשיות.

והמהרש"א פירש שנון הוא סימן לנפילה ופורענות, כמבואר בברכות [ד ב] שלכן אין אות נון בתהלה לדוד [אשרין] והאות סמך היא: סומך ה' לכל "הנופלים", וכמו כן הנון הפוכה לסימן שיהפך הנפילה והפורענות לטובה. וראה

הסימניות, ומנהג העולם הוא שכותב שני נונין הפוכים לפני ואחרי הפרשה, והמהרש"ל מביא מנהג שהפכו את הנון של "בנסוע" ושל "מתאוננים" בפרשה שלאחריה, וכתב שבדק ומצא שנים עשר מנהגים שונים בספרי תורה בצורת הסימניות.

ודעת **המהרש"ל** לעשות רק הפסק פרשה לפני ולחריה וזהו הסימניות וסובר שאם מוסיף נון הפוכה אפילו בין הפרשיות פוסל את הספר תורה, והמנהג לשנות את הנונין בפרשה עצמה כתב שהוא על פי הזהר, והורה איך לתקן את ספרי התורה שכתבו באופן אחר.

והנודע ביהודה [קמא, יו"ד עד] חולק, שאין הוספת נון הפוכה פוסלת, ודוקא הוספת אות המשנה את הקריאה פוסלת, ובודאי עדיף להוסיף בין הפרשיות ולא לשנות נון בתוך הפרשה. והוכיח כן מרבי שמעון בן גמליאל, שפירש את הסימניות ללמד שפרשה זו אינה במקומה. ולדבריו, בודאי שהסימן הוא בין הפרשיות, וגם רבי לא חולק על צורת הסימן אלא על הטעם. וכך אנו נוהגים, וראה להלן ביאור הסימן בנון הפוכה.

אותיותיו, שעדיין שמו של גליון ספר תורה עליו.

תא שמע: ספר תורה שנמחק — אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות, כגון פרשת ויהי בנסע הארץ — מצילין, ואם לאו — אין מצילין.

ואמאי אין מצילין? תיפוק ליה שיש להצילו משום גליון דידיה!

ודחינן: **מקום הכתב** לאחר שנמחק לא קמיבעיא לי, דפשיטא שאינו קדוש ואין מצילין אותו. **דכי קדוש**, כשקידשו את מקום הכתב בתחילה, קידשו אותו רק עבור הכתיבה, ורק **אגב הכתב** שעליו הוא דקדוש, כל זמן שהכתב קיים. ולכן, כאשר **אזל כתב**, כשנמחק — **אזלא** לה קדושתיה של אותו חלק שבגליון⁽²⁴⁾.

איבעיא להו: הגליונות, הקלפים החלקים שלא כתוב בהם [וסברה הגמרא שהספק הוא בין על אותם שמעל הכתב ומתחתיו, ובין על אותם שהיו כתובים ונמחקו] של ספר תורה — האם מצילין אותן מפני הדליקה, או אין מצילין אותן מפני הדליקה?

תא שמע: ספר תורה שבלה, אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות, כגון פרשת "ויהי בנסע הארץ" — מצילין. ואם לאו — אין מצילין.

ואמאי? תיפוק ליה שיש להצילו משום גליון דידיה. אלא, מוכח, שאין מצילין את הגליונים.

ודחינן: ספר תורה אשר בלה, **שאני**. שכיון שבלה הספר אף שמו של הגליון בטל ממנו, שאינו נחשב לגליון של ספר תורה. והבעיה היא רק בספר שלא בלה אלא שנמחקו

תשובות מהרש"ל [הנ"ל] שכתב כמה רמזים מהזהר, וכעין המהרש"א.

24. **בתשובות נודע ביהודה** [תניינא יו"ד קעג] נשאל שמשמע מהגמרא כאן שאם נמחק הכתב בטלה הקדושה לגמרי, ואם כן ספר תורה שנמחק נוכל לכתוב על הקלף מגלת אסתר ולא יחשב מוריד בקדושה. והשיב שכונת הגמרא שבטלה הקדושה רק לגבי הצלה מדליקה אבל נשאר עדיין קדושת ספר תורה, ועוד כתב, שנמחק הספר לא גרע הקלף מעיבוד לשם ספר תורה, שאסור לכתוב עליו מגילה שאין מורידין מקדושה של עיבוד והזמנה. וכן כתב רבי **עקיבא איגר** [או"ח לב, על מג"א כו].

אולם רבי שלמה איגר [כאן וביו"ד ריב] ציין רשב"א בנדריים [יד ב] הסובר שמקום

הכתב כל קדושתו היא על ידי הכתיבה ולא נחשב הזמנה, וכשנמחק בטלה קדושתו לגמרי [ולכן הוא "דבר האסור" לדין התפסה בנדריים] אבל הגליון קדושתו על ידי כונתו לעשותו גליון [ונחשב "דבר הנדור" להתפסה בנדריים] וכשנמחק הספר נשאר בקדושתו. ומבואר שפירש את הגמרא שכשנמחק הספר בטל כל קדושת מקום הכתב, ולא כהנודע ביהודה ורבי **עקיבא איגר** הנ"ל.

אמנם לגבי השאלה הנ"ל אם מותר לכתוב מגילה על קלף ספר תורה שנמחק, אוסר הנודע ביהודה מטעם אחר, משום שנשאר ספק בגמרא האם יש קדושה לגליון כשנמחק הספר, וראה להלן מחלוקת איך נפסק להלכה [וישאר מחלוקת איך הדין כשנמחק הספר וחתך את הגליון אם מותר לכתוב על מקום הכתב שנמחק מגילה].

שחתכו לאותו החלק, ושדי, וזרקו, ונשאר רק מקום הכתב המחוקק⁽²⁷⁾.

תא שמע: הגליונין של מעלה ושל מטה, שבין פרשה לפרשה, שבין דף לדף, שבתחלת הספר שבסוף הספר — יש בהם קדושת ספר תורה, ולכן הם מטמאין את היריב.

גזרו חכמים על הנוגע בספר תורה שיהיו ידיו טמאות ביחס לתרומה, שאם יגע בה יפסלנה [וטעמו של דבר מבואר לעיל יד א]. ומוכח מהברייתא האומרת שגם על הגליונין גזרו שיטמאו את הנוגע בהם טומאת ידים לתרומה, שקדושת הגליונין היא כקדושת הספר, ואם כן יש להצילם מהדליקה גם כאשר הכתב נמחק.

ודחינן: **דילמא** קדושת הגליונין **אנב ספר תורה**, כאשר לא נמחק, אלא כולו קיים — **שאני**. שרק אז הם מטמאים את הידים כספר עצמו.

כי קמיבעיא לי — חלק הגליונין של מעלה ושל מטה, שבין פרשה לפרשה, שבין דף לדף, שבתחלת הספר שבסוף הספר⁽²⁵⁾, שבשעת הקדשתו הוקדש כגליונין שאין כותבים בו, ולכן לא בטלה קדושתו אם נמחק הכתב⁽²⁶⁾.

והוינן בה: הרי יש לפשוט את הבעיה הזאת מהברייתא.

כי מדוע הצריכה הברייתא שישארו בספר התורה שמונים וחמש אותיות כדי להצילו. והרי גם אם נמחק לגמרי יש להצילו, כי **ותיפוק ליה שיש להצילו אפילו כשנמחק לגמרי משום ההוא** חלק שבגליונין שאינו מקום הכתב, שממשיכה קדושתו גם לאחר שנמחק הספר, שהרי הוא הוקדש בתור גליונין שאינו מיועד לכתיבה.

ומכך שהברייתא לא אמרה זאת מוכח שאין להציל משום קדושת הגליונין! ?

ומתריצין: הברייתא מדברת בכגון **דגייז**,

אבל האחרונים נקטו בפשיטות שיש דין גליונין אפילו לספרים הנדפסים ראה מגן אברהם [שלד, כד]

26. ומבואר כי אף שבטלה קדושת הכתב שבספר, נשארים הגליונים בקדושתם.

27. כך פירש רש"י. אבל בתוס' מגילה [לב א] מבואר שפירשו באופן אחר, שהביאו ספר הערוך שכתב שאין לגליונין של ספר קדושה. והקשו, הרי במשנה ידיים [ג, ד] מפורש שגליונות מטמאין את הידיים? וחילקו, שהמשנה מדברת בגליונין מחובר לספר, והערוך כתב את דבריו כשנחתך הגליונין. והקשו, הרי זה

25. הרשב"א וריטב"א דייקו את לשון הברייתא שדוקא גליונין שלמעלה ולמטה ובין הפרשיות והספרים נחשב גליונין. אבל הריוח בין המילים והשוורות דינו ככתב, והוכיחו כך מתירוף הגמרא שחתך את הגליונין ואם חתך בין השורות אין זה ספר כלל, והביאור בזה משום שבין התיבות והשוורות הוא צורך הכתב ודינו ככתב.

והתהלה לדוד [שלד ג] הביא יש אומרים שדין גליונין הוא דוקא על מה שתיקנו להשאיר גליונין בספר תורה למעלה ולמטה. אבל אם השאיר יותר מהשיעור [שלש אצבעות] אינו קדוש כלל, ולפי זה בשאר ספרי קדש שאין דין להשאיר גליונין אינם קדושים.

אבל כשנמחק הספר, שוב אין קדושת הגליונין כספר תורה עצמו, אלא רק קדושת גליונין גרידא. ומשום כך יש לנו להסתפק: האם קדושה פחותה שכזאת מצילין מהדליקה.

תא שמע: הגליונין, וכמו כן ספרי תורה נביאים וכתובים שכתבום מינין — אין מצילין אותן מפני הדליקה, אלא הרי הם נשרפין במקומן, הן ואזכרותיהן.

מאי לאו — גליונין דספר תורה. ומפורש בברייתא שאין מצילין אותן.

ודחינן: לא. כונת הברייתא היא לומר כי אין

מצילין את הגליונין דספרי תורה של מינין.

ותמהינן: **השתא ספרי תורה של מינין גופייהו אין מצילין — גליונין שלהם מבעיא למימר שאין מצילין?**

ומשנינן: **הכי קאמר התנא בברייתא: וספרי תורה של מינין — הרי הן כגליונין של ספר תורה כשר, שאין מצילין אותן** (28).

גופא. הגליונין וספרי מינין — אין מצילין אותם מפני הדליקה.

רבי יוסי אומר: ביום הול — קודר חותך את האזכרות שבחן, וגונזן, והשאר

הר"ן, שבאמת הוא ספק, רק שמספק אין מצילין משום שב ואל תעשה. וראה לעיל רשב"א [נדרים יד ב] ונודע ביהודה שכתבו, שנשאר ספק, ולכן אסור להוריד את הגליונים לקדושה פחותה. אבל הר"ח כתב, כיון שנשאר ספק מחמירים בבזיון כתבי הקדש, ומצילין.

ב. המגן אברהם [שלד, כד] הביא תשובת מהר"ם שתיקנו בחרם שלא לחתוך גליון ספרים אפילו כדי לכתוב עליו. ומבואר שם, שחייבין גניזה אלא שהכורכי ספרים נהגו לחתוך גליונות ולהשליכם משום שהתנו על כך לפני שנתקדשו. אבל אחרי שלמדו בספר ונתקדש בשימוש [ולא רק בהזמנה], חייב בגניזה גם הגליון, ראה משנה ברורה [שם נ].

ודין גניזה לגליון תלוי בשני התירוצים בר"ן [הנ"ל], שאם ההלכה היא שאין מצילין משום שהוכרע שאינם קדושים כלל, אם כן אינם צריכים גניזה. ואפילו לרב הונא, שספר שאין קורין בו אף שאין מצילין אותו חייב בגניזה. אבל גליונות, הצד בגמרא שאין מצילין הוא מחמת שאין בהם קדושה כלל ואין חיוב גניזה. ואם ההלכה שאין מצילין גליון הוא רק מספק

ספק בגמרא כאן? ומבואר, שפרשו את הספק — מה דין הגליונות שנחתכו, האם מצילין אותם מהדליקה.

והמגן אברהם [שלד, כד] פירש דין גליונות שנחתכו מן הספר או שנמחק הספר. וביאר הרש"ש, שכונתו לשני הביאורים הנ"ל בספק הגמרא, לתוספות, על הגליון שנחתך מספר, ולרש"י, שנמחק הכתב ובטל גם קדושת הגליון מהצדדים. ולכאורה נראה שרש"י סובר שאם נחתך הגליון מהספר בטלה קדושתו, ולכן לא פירש כתוס' [ומיושב הערוך מקושיית תוס' הנ"ל]. אבל במגן אברהם ובזכרון יוסף שציין בגליון הש"ס מבואר שנחתך הגליון שוה בדינו לנמחק הכתב שבטלה קדושת מקום הכתב, ולכן פסקו את שני הפירושים להלכה.

28. א. הגמרא נשארית בספק אם מצילין גליונים. והרי"ף והרמב"ם [שבת כג, כז] פסקו שאין מצילין. וכתב הבית יוסף [שלד] בשם הר"ן, שפשטות הברייתא שאין מצילין, ותירוץ הגמרא שספרי מינים הרי הם כגליונים הוא דיחוי בעלמא, ולכן פסקו שאין מצילין. ועוד תירץ

שורפין⁽²⁹⁾.

אמר רבי טרפון: אקפח את בני, לשון שבועה, שמקבל על עצמו קללה שאם אין אמת בדבריו ימותו בניו בחייו⁽³⁰⁾, שאם יבאו ספרי מינים לידי, שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן⁽³¹⁾.

לפי שאפילו אדם רודף אחריו להורגו, ונחש רץ להכישו — וצריך להמלט ולהציל את חייו, נכנס לבית עבודה זרה, ואין נכנס לבתיהן של אלו.

שהללו, המינים, מכירין את בוראם ובכל זאת כופרין בו. והללו, עובדי עבודה זרה — אין מכירין את הקב"ה, שהרי כך גדלו בבית הוריהם ללא ידיעה, ומתוך אי ידיעה הם כופרין בו.

ועליהן, על המינים, הכתוב אומר [ישעיהו נז] "ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרוןך". והיינו שהם זוכרים את הבורא אך הם כאלו משליכים את זכרוננו מאחרי הדלת.

אמר רבי ישמעאל: יש לנו ללמוד על ספרי המינים בלימוד של קל וחומר:

שב ואל תעשה, אם כן בחול צריכים גניזה. ואפשר שהתקנה בחרם שהביא המגן אברהם כוללת גם שצריכים גניזה.

29. התשב"ץ [ח"א ב] הוכיח מכאן שמחיקת שם חמורה יותר משריפת ספרים שאין בהם שם, וכמבואר ברמב"ם הלכות יסודי התורה [ו א] שמוחק שם לוקה מהתורה, ושורף ספר לוקה רק מכת מרדות מדרבנן. אבל בספר המצוות להרמב"ם [ל"ת סה] מבואר שהלאו כולל גם שורף ספר.

והמחנה אפרים [על טור יו"ד, ספר תורה] דן על שם שנכתב בלי כונה לקדשו, האם אסור למוחקו. ומסיק שאסור, ולוקה. ואף שבכתבו מין אנו פוסקים שישורף כרבי טרפון, שם ביאר הרמב"ם [יסוה"ת ו, ח] משום שאינו מכוון לכתוב שם אלא חושב שהוא כשאר הדברים. אבל גוי שכתב שם, פסק הרמב"ם שם שגונזין אותו, והכתוב בלי כונה לקדשו דומה לגוי שכתב ואסור למחוק. והוא מכריע לדינא, שאם כתב בלי ידיעה מה כתב, ויצא לו שם, מותר למחוק. אבל אם ידע שכתב שם, רק לא כיוון לקדשו, אסור למוחקו. וכן כתב האור שמח [תפילין א, טו]. ובחידושי רבנו חיים הלוי

[שם] הוסיף, שגוי הכותב שם, אפילו אם כיון לשמה, שלא נתקדש השם לדין סת"מ, אסור למוחקו מהתורה, ולוקה, משום שיודע הגוי שכותב שם [ראה שך יו"ד רעו, יב ורע"א שם]

30. רש"י לעיל [יז א] כתב שאמר כך מתוך צער על התורה שמשכתת. וראה בבא מציעא [פה א] שרבי בירר מה עלה לבני "אותו צדיק שהיה מקפח את בניו" וכמה שטרח להציל את בן בתו של רבי טרפון. וראה רמב"ם ור"ש על המשנה באהלות [טז א].

31. וכך פסק הרמב"ם [יסוה"ת ו, ח] כמבואר בגיטין [מה ב] שכך ההלכה. והקשו התוספות, איך נפסוק כרבי טרפון ולא כחכמים ורבי יוסי? ולכן פירשו, שכאן מדובר על "נמצא" ביד מין והגמרא בגיטין מדברת על "כתבו" מין, ולפי זה פירשו את סוף הברייתא [בד"ה כך] שהחמירו חכמים בנמצא ביד מין שלא להצילם בשבת — אפילו כשאין חשש כיבוי. אבל בחול ודאי צריך להצילם מספק שמא ישראל כשר כתבם.

וכתב רבי עקיבא איגר שמפירושו רש"י להלן שאין מצילין אותן גם בחול מבואר שסובר שמדובר כאן על "כתבו" מין [ראה להלן].

ועליהם אמר דוד [תהלים קלט] "הלא משנאיך⁽³³⁾ ה' – אשנא. ובמתקוממיו – אתקוטט. תכלית שנאה שנאתים. לאויבים – היו לי".

וכשם שאין מצילין אותן את ספריהן מפני הדליקה⁽³⁴⁾, כך אין מצילין אותן לא מן המפולת ולא מן המים, ולא מכל דבר אחר המאכזר.

ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה, בפרשת בדיקת סוטה: שמי, שם ה', שנכתב בקדושה – ימחה על המים שמשקים את הסוטה, שאם יתברר שהיא טהורה יחזור השלום בינה ובין בעלה.

המינים הללו, שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים – על אחת כמה וכמה שימחו האזכרות שבספריהם יחד עם הספרים עצמם⁽³²⁾.

העולם, פירש רש"י משום פיקוח נפש ומוכח שאין ללמוד להלכה מסוטה? וראה אגרות משה [י"ד, קעב] שהרמב"ם ורש"י סוברים שרבי טרפון לא סובר את הקל וחומר כרבי ישמעאל, ופסקו כרבי טרפון.

33. המלבי"ם [שם] פירש שמדובר במסיתים אנשים אחרים ורשעים להכעיס, וזהו "משנאיך" לשון הפעיל, וכן פסק הביאור הלכה [או"ח א א] שמדובר על המכשילים את אחרים. והמהרש"א פירש את הלשון שמטילין קנאה וכו' היינו שאומרים עזב ה' את עמו וכאילו הוא שונא, וזהו הלשון "משנאיך". ופירש את סוף הפסוק לאויבים היו לי שרוצים להרוג את עובדי ה' כמבואר בהמשך הגמרא.

34. רש"י פירש כשם שאין מצילין מדליקה בשבת, כך אין מצילין אפילו בחול ממים ושאר הפסד. אבל התוספות פירשו שהחידוש הוא שלא רק כשיש חשש שיכבה אסור להציל, אלא אפילו משאר הפסד אין מצילין בשבת, וכתב רבי עקיבא איגר שמשמע בתוס' שבחול מצילין, והם לשיטתם לעיל שמדובר כאן על נמצאו ביד מין ולא ידוע מי כתבו ולכן בחול צריך להצילם.

והשו"ע [שלד, יט] פסק כי מה שמצילין

32. מבואר כאן שעיקר מחיקת פרשת סוטה אינו כדי להענישה אם נטמאה – שהרי אם מודה אינה שותה ומגרשה, אלא שהמצוה להשקותה עיקרה כדי להשכין שלום בינה לבעלה שידע שלא נטמאה.

והקשה "הרי"ף [פירוש על עין יעקב] מהו הקל וחומר? הרי בסוטה על ידי המחיקה משכין שלום. אבל על ידי שריפת ספרי מינים לא ישכון שלום בינם לאבינו שבשמים? ולשון הרמב"ם: [הנ"ל] שמצוה לשרוף כדי שלא להניח שם למינים ולא למעשיהם. והיינו, שמסלק השפעתם מישראל. אבל משמע ברמב"ם שם שזו רק סיבה למה "מצוה" לשרפם. אבל מה שאין איסור הוא משום שאין קדושה לשם שכתבו מין.

והרמ"א [בתשובה יא] פסק שמותר להוציא שם רע על אדם כדי למנוע מריבה שהחריבה את הקהילה, ולמד דין זה מהקל וחומר של רבי ישמעאל. ותמה העמק ברכה [איסור מחיקת שם, ד] וכי כל לאו מותר מפני דרכי שלום? ועוד שהרמב"ם פסק כרבי טרפון ומשום שאין קדושה לשם שכתבו מין, ואם הטעם הוא משום הקל וחומר נלמד שמותר למחוק גם "שמי שנכתב בקדושה" כמו בסוטה? וכן רש"י בגיטין [מה ב] פירש את הסיבה ששורפין משום שכתבו לשם עבודה זרה, ובסוכה [נג ב] שלמדו קל וחומר מסוטה למחוק שם כדי להציל את כל

רב ורבא היו יראים ללכת ולהתוכח עם המינים, שמא מתוך הויכוח יעמדו עליהם ויהרגום.

מר בר יוסף אמר: אנא — מינייהו, ממכיריהם אנא, ולכן לא מסתפינא, איני ירא מינייהו.

זימנא חדא אזיל, בעו לסכונתיה.

אימא שלום, דביתהו אשתו דרבי אליעזר — אחתיה אחותו דרבן גמליאל הואי.

הוה החווא פילוסופא מין בשבכותיה, בשכנותה. דהוה שקיל שמא שהיה דואג קטז-ב לפרסם את שמו הטוב דלא מקבל שוחדא, אך היה מקבלו בסתר.

בעו לאחוכי ביה. רצו רבן גמליאל ואחותו אימא שלום ללגלג עליו.

אעיילא ליה אימא שלום שרגא דדהבא, הכניסה לו מגורת זהב כשוחד, ואזול לקמיה. ובאה לפניו.

אמרה ליה: בעינא רצוני דניפלגי לי שיתנו לי חלק בירושה, בנכסי דבי נשי, בנכסים המגיעים לחלקן של הנשים בירושה.

אמר להו: פלונו, ותנו לה את חלקה כירשת.

בעי מיניה יוסף בר הנין מרבי אבהו: הני ספרי דבי אבידן — שנכתבו על ידי המינים כדי להתווכח עמנו "בי אבידן" הוא המקום שהיו נערכים בו הויכוחים עם המינים] — האם מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין?

לא היתה בידי רבי אבהו תשובה ברורה, אלא, לפעמים אמר לו: אין, שאכן מצילין אותן. ולפעמים אמר לו: לאו, שאין מצילין אותן. והיה הדבר רפיא, רפוי, לא מוחלט, בידיה.

רב לא אזיל לבי אבידן, וכל שכן לבי נצרפי בית עבודה זרה.

שמואל, לבי נצרפי — לא אזיל, אבל לבי אבידן — אזיל.

אמרו ליה לרבא: מאי טעמא לא אתית לבי אבידן?

אמר להו: דיקלא פלניא איבא באורחא, יש בדרך דקל פלוני, ושורשיו יוצרים גבשושיות בדרך, וקשי לי לילך שם [ודחאם בקש].

אמרו ליה: נייעקריה לדקל ולא יפריעו לך גבשושיותיו שעושה בקרקע.

אמר להו: דוכתיה, המקום עצמו שנעשה בו גומא משנעקר, או ריחו שישאר שם קשי לי.

שבהצלה ממים אין את הגזירה כמו בדליקה? אבל בביאור הגר"א כתב שבתוס' כאן מבואר כהשו"ע, וכונתו, שמשמע שבחול מצילין ספר שנמצא ביד מין ובכל זאת בשבת אין מצילין ממים ומפולת, והיינו, משום שגזרו על כל הצלה בשבת.

בשבת מדליקה מצילין גם ממים ושאר הפסד, ומה שאין מצילין מדליקה אסור להציל אף משאר הפסד [ומקורו מירושלמי ורבנו ירוחם]. והעיר התהלה לדוד [כה] ששם נאמר חידוש זה דוקא על הצלת שלש סעודות ובגדים ולא על כתבי הקדש, והרי מבואר בתוספות הנ"ל